או גיורת. מעוברת מגר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין לה יורשין כל הקודם בשלה זכה וזה שיצאו בידו קודם לכל אדם אבל ישראלית מעוברת מישראל אפילו אין להם בנים יש לה יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו ודוקא נשתחררה קודם חבלה אבל היתה שפחה כשחבל בה חייב בכל אפילו בדמי ולדות ויתן לאדוניה דדמי ולדות שפחה אינם אלא לבעלים שלה כדאמרינן לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מט.) דאמר ליה חמרתא מעברתא אזקת מינאי: **בגרושה.** עסקינן ומש"ה נותן ליורשיה שגירשה אחר החבלה: **בעל פשעה.** אבועל הקפיד: **ונוקמה לרבה בו'.** למה להו לרבה ור"ש לאוקמה בגרושה לוקמה מר כדאית ליה ומר כדאית ליה ביש נוחלין אוקמה לרבה כגון שגבו ב"ד מעות מן המזיק לשלם נזק ונער ואע"פ שנתחייב לה מחיים לא עדיף ממלוה בשטר: **דאמר רבה גבו.** יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם יש לו לבכור פי שנים דהוה ליה כמוחזק דהאי קרקע אשתעבד ליה לאבוהון: **גבו מעות אין לו.** פי שנים דלאו הני מעות הניח אביהן והוי רלוי: **ור"ש אמר גבו מעות יש לו.** דכמוחזק דמי שהרי מעות הלוה אביהם ומעות נטלו: **גבו קרקע אין לו.** דקרקע לא הניח אביהם והוי רלוי והכא נמי אוקמה ר"ש כגון שגבו קרקע דהוי רלוי: **אמרי.** הני מילי דאפלוג רבה ור"ש בין נוחלין **אליבא דרבי מערבא.** דשלחו "בכור נוטל פי שנים במלוה ולא ברבית ואוקימנא אליבא דרבנן בכור נוטל פי שנים דרבי עליה דרבי דאמרי אין בכור נוטל פי שנים בשבח שנכסים נכסים לאחר מיתת אביהן דאי רבי אפילו ברבית נמי שקיל פי שנים דשבחא דממילא הוא ופרשוה רבה ור"ש להא דבני מערבא דאמרי לרבנן בכור נוטל פי שנים במלוה מר בגבו מעות ומר בגבו קרקע: **ובי אמרי הכא.** בגרושה ולא מוקמינן לה בהבי: **כרבי.** דאמר בכור נוטל פי שנים בשבח דבמוחזק דמי וכ"ש במלוה דכמאן דגביה דמי **גבו קרקע ולא שגבו מעות** הלכך אי נאו דגירשה שקיל דבעל בכור, **ונינהו בכופר אפילו רבי מודה דרבאי הוא** דהואיל ואין בו שום חיוב מחיים לא הוי כשבחא דממילא: ה"ג [א] ה"מ לבני מערבא אליבא דרבנן כי קאמר הכא כרבי: שור שלא בכוונה פטור מסקילה דתנן במתני' (לקמן דף מד.) נתכוין להרוג את הבהמה כו' וילפינן לה בגמרא כמיתת בעלים כך מיתת השור: **אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר.** ור"ל דאמר לעיל (דף מא:) אין דיני אלא במתכוין להרוג כו' פליג עליה דמדאיצטריך קרא למפטריה כתם שלא בכוונה מכלל דמועד שלא בכוונה (כר כופר הוא ועוד מתניתין בהדיא תנא לקמן דפליגי עליה דקתני מועד שלא בכוונה) פטור ממיתה וחייב בכופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן למתני' דלקמן כוותיה דהאי דקתני מתני' פטור מכופר ומסקילה קאמר: **או שורו של פלוני.** במועד אוקימנא בפירקא קמא קתני מיתת שורי את פלוני משלם ע"פ עצמו": **מאי לאו כופר.** ואע"ג דאין השור בסקילה שהרי הודה ואמרו כמיתת בעלים כך מיתת השור ואדם בהודאתו אינו נהרג: **לא, דמים.** הא דקתני משלם לאו בתורת כופר דגבעי כפרה דאפילו לא משלם נמי כגון אי לית ליה נכסי לאו בכלל עונש הוא דאין כופר בלא סקילה דשור אכל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים דלא גרעה מיתה מנזקין דאילו אזקיה אע"ג דאינו בסקילה בעי לשלומי ליה פחת דמיו ה"נ משלם דמיו ליורשיו: **אינו משלם ע"פ עצמו.** דשלמים של עבד קנס הן: **ואי דמים.** כלומר ואי ס"ד יש תורת נזקין להיכא דקטליה וע"כ כי היכי דבן חורין במקום שאין כופר משלם דמיו עבד נמי במקום שאין קנס משלם דמיו ואמאי קתני דלא: **שנוייא דחיקא.** בתרי טעמא: מיהו

גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. דקס"ד דלא אקרי בעל האשה אלא כשהאשה תחתיו וק"ק דמאי פריך דתפלוג בדמי ולדות אמו ולדות לגרי ניעהו דזכיה בהו דהכי פריך לקמן (דף מט.) דבעל גופיה לא הוה זכי בהו אי לאו דאשכחן דזכי ליה רחמנא ולאשה לא אשכחן דזכי:

אפילו בא עליה בזנות. בירושלמי בעי ר"ע בא על אמו בעל אחותו יכול אף הוא בעל ההריון ת"ל בעל אותו ארוס לקרות בעל יצאו אלו שאינם ראויים לקרות בעל: **ונוקמה** לרבה כגון שגבו מעות. הוה מצי למימר לרבה אליבא דנפשיה אפילו גבו קרקע אין לו דשעבודא לאו דאורייתא אלא לא חש לדקדק כל כך ולהאריך שיהיה צריך להקשות ההיא דשעבודא לאו דאורייתא אהאיא דגבו קרקע יש לו ולתרלס: **ולרב** נחמן שגבו קרקע. פי' כגון שגבו נמי קרקע ולא בא למעוטי מעות דהא דחייב התם ר"ע מעות כמוחזקין היינו גבי מלוה כדפ"ה משום דזוזי יהיב וזוזי שקיל אבל הכא לא שייך האי טעמא ור"י מפרש לפי שדרך בני אדם לפרוע מעות חשיב ר"ע מעות מוחזקים: **אמר** רבה שור שהמית בן חורין. כר"ע ס"ל דלר"א ולאי חייב כדאמרינן לעיל ואביי דפריך סבר דאפילו ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכוונה מאם כופר לרבות שלא בכוונה והא דאלטריך ליה לר"ע לאוקמי בעל השור נקי לדמי עבד ולא בעי לאוקמי נקי לאלי כופר שלא בכוונה היינו משום דמאם כופר לא מרבינן אלא דבשלא בכוונה מחייב

אר"ל אמאי לא מעוטא דמיקרי הוא בא"ל אל אמה בעל אחותו ר"ע אוקי כופר

[לקמן קו. כתובות מח.]

[לעיל דף טו: כתובות מח.]

כבכוונה והיינו דוקא מועד דמחייב ע"פ עדים בכוונה אבל תם ע"פ עדים ליכא כופר בכוונה משום דהביאהו לב"ד וישלם לך שלא בכוונה נמי אי ע"פ עצמו ליכא לרבויי מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ש לר"א אפילו לאביי דמכח הביאהו לב"ד וישלם לך יש לפוטרו אפילו שלא בכוונה בלאו קרא דנקי וכן (אמר) רב דימי א"ל יוחנן לקמן דאמר מאם כופר לרבות שלא בכוונה אפילו לר"ע נמי קאמר הכי *כדפריך אביי ורב ושמואל דפליגי נמי לקמן (דף מד.) אמתני' דשור שהיה מתחכך בכותל בכופר שלא בכוונה נראה לר"ש אליבא דר"ע פליגי והא דאיתותב רב מברייתא דמייתי תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרב אי תיובתא דרבה לגירסת רש"ס י"ל דחשיב ליה גמרא תיובתא גמורה משום דאיירי בסיפא רבי יהודה ור"ש שהם תלמידי ר"ע כדאמרינן בסנהדרין (דף פו.) וכולן אליבא דר"ע וביבמות (דף סב:) נמי אמר עד שבא ר"ע אצל רבותיו שבדרום ושנה להם ור"א ס"ל דאיכא כופר שלא בכוונה בלא ריבוי דאם כופר ולהכי אלטריך קרא דנקי למעוטי אם שלא בכוונה מאי כופר ואתא"ל דמרבויא דאם כופר נפקא ליה כופר שלא בכוונה נמי לר"א ל"ל דבהך סברא דפריך לא מרבינן מאם כופר שלא בכוונה אלא היכא דאיכא כופר בכוונה פליג אהיא אדר"ע: **מאי** ניזק מאי איכא בין דמים לכופר ואחר מיתה כמו מיתת ואשם דאין באין לאחר מיתה אבל דמים משלם ולפ"ז חמורה שלא בכוונה מבכוונה והכי נמי יש חומרא אחרת שלא בכוונה מבכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דפעמים שהניזק שוה יותר מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מינה בין דמים לכופר דדמים יכול למחול וכופר אין יכול למחול ואי הוה פשיטא לן דכופר שלם אמר רחמנא ולא אלי כופר הוה נ"מ נמי להא: **רישא** דמים וסיפא קנס. תימה מה תירוץ הוא זה ואומר ר"י דמאי לישב פירוש המשנה כן המית שורי את פלוני הרי זה משלם המלומין שחייבו הכתוב כגון כופר על פי עצמו ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני המלומין שחייבו הכתוב דהיינו שלשים של עבד לעולם לא ישלם על פי עצמו: תשו

ס"א ל"ג

ל"ל כדפרישים לאביי מהר"ש

גליון הש"ס

גמ' גרושה נמי תפלוג בדמי ולדות. ק"ל דהא בל"ז יקשה על הרישא דאין בעל נותן ליורשיו דתפלוג היא בדמי ולדות דמאי שנא מגרושה לענין זה וצ"ע:

נוסחא מבנה

ר' הלמות של שור שהמית שלא בכוונה: שהמית בן חורין - יש לגרס בין חורין אם לא גרס בין חורין

הגהות הגר"א

[א] רש"י סד"ה כרבי דאמר כו' כ"ג כו'. כ"ג לאפוקי מגירסת הרי"מ אבל בעלמא כרבי (ועי' הגהר"ש אה"ע סי' ל סק"ה):